

7 BODŮ APSS ČR

proti nelegálnímu poskytování
sociálních služeb

Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MSc., MBA

Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MSc., MBA

prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR,
Unie zaměstnavatelských svazů ČR a European Ageing Network

Vydala Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR

Vančurova 2904, 390 01 Tábor

IČ: 60445831

www.apsscr.cz

Vydání 1., Tábor 2026

Cíl

Zvýšit ochranu klientů, zamezit obcházení registračního systému a nastavit funkční spolupráci státu, krajů, obcí a dalších institucí při odhalování a ukončování nelegálně poskytovaných sociálních služeb. Cílem je ale také zachovat a zvyšovat povědomí o sociálních službách jako o kvalitních a bezpečných službách a redukovat reputační rizika.

Nelegální poskytování sociálních služeb není pouze otázkou nekalé konkurence vůči registrovaným poskytovatelům. Především představuje riziko pro seniory, osoby se zdravotním postižením a další zranitelné osoby, které mohou zůstat bez kvalitní péče odpovídající standardům kvality, bez personálního zajištění, jakož i bez zákonem garantované kontroly a ochrany práv.

1 Důsledná kontrola využívání příspěvku na péči

- Zákon o sociálních službách vymezuje, kdo může příjemci příspěvku na péči poskytovat pomoc. Vedle osoby blízké jde zejména o asistenta sociální péče podle § 83 zákona o sociálních službách a registrovaného poskytovatele sociálních služeb, případně další zákonem stanovené subjekty.
- Příspěvek na péči nesmí sloužit k financování subjektu, který fakticky poskytuje sociální služby bez potřebného oprávnění.
- Je nutné, aby se kontrolní činnost Úřadu práce ČR zaměřila zejména na případy, kdy je jedna osoba vedena jako asistent sociální péče u více příjemců příspěvku na péči. Tato skutečnost má být rizikovým indikátorem pro kontrolu (nikoli automaticky důkazem, že byl porušen zákon).
- Kontrola má posuzovat nejen formální zápis poskytovatele pomoci, ale také skutečný rozsah pomoci, její časovou proveditelnost a to, zda je pomoc skutečně poskytována uvedenou osobou.
- Pokud krajský úřad zjistí nebo má důvodné podezření, že určitý subjekt poskytuje sociální služby bez oprávnění, musí existovat rychlý postup, jak budou předány relevantní informace Úřadu práce ČR za účelem kontroly využívání příspěvku na péči u dotčených klientů.
- Je nutné vytvořit jasný zákonný a technický mechanismus pro účelové propojení relevantních údajů krajských úřadů a Úřadu práce ČR při respektování pravidel ochrany osobních údajů.

2 **Kontrola zdanění příjmů z poskytované péče**

- Zákon o daních z příjmů stanoví podmínky osvobození příjmů získaných za poskytování péče osobám pobírajícím příspěvek na péči.
- U osoby poskytující péči někomu jinému než osobě blízké je osvobození omezeno měsíčním úhrnem do výše příspěvku na péči pro osobu ve IV. stupni závislosti; v současnosti jde v ostatních než vymezených pobytových případech o 27 000 Kč měsíčně.
- Je nutné vytvořit právně korektní mechanismus předávání či vyhodnocování údajů, který umožní Finanční správě ČR cíleně prověřovat případy možného překročení limitu osvobozeného příjmu, pokud jsou splněny zákonné podmínky pro sdílení dat.
- Zvýšenou pozornost je vhodné věnovat zejména osobám evidovaným jako asistenti sociální péče u většího počtu příjemců příspěvku na péči.
- Cílem není kontrolovat běžnou rodinnou či sousedskou pomoc, ale odhalovat případy, kdy je institut asistenta sociální péče využíván k faktickému soustavnému poskytování péče mimo zákonný rámec sociálních služeb.

Zvýšenou pozornost je vhodné věnovat zejména osobám evidovaným jako asistenti sociální péče u většího počtu příjemců příspěvku na péči.

3 Jednoduché ověření legálnosti poskytované služby

- Pro veřejnost je dnes obtížné rozpoznat, zda subjekt nabízející „péči o seniory“, „bydlení s péčí“, „asistenci“ nebo obdobnou službu skutečně disponuje potřebnými oprávněními.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) by mělo vytvořit jednoduchý veřejný portál, do kterého občan zadá IČO subjektu a získá přehled registrovaných sociálních služeb, relevantních oprávnění ke zdravotním službám a živnostenských oprávnění.
- Výstup má být přehledný a srozumitelný i pro laika, aby bylo zřejmé, jakou službu je subjekt oprávněn poskytovat a jakou již nikoli – ideálně formou jednoduchého „semaforu legality služby“.
- MPSV by mělo vytvořit jednotné a snadno ověřitelné označení registrované sociální služby, například certifikát či digitální značku s QR kódem vedoucím přímo na aktuální záznam služby v registru.
- Informace o registraci a možnost ji okamžitě ověřit by měla být standardně uváděna ve smlouvě o poskytování sociální služby i na webových stránkách poskytovatele.

4 Aktivní a intenzivnější kontrola nelegálních poskytovatelů

- Krajské úřady musí mít dostatečné personální, právní a metodické kapacity k odhalování subjektů poskytujících sociální služby bez oprávnění.
- Kontrolní systém nemůže být založen převážně na podnětech občanů, registrovaných poskytovatelů nebo médií. Kraje mají provádět aktivní monitoring veřejně dostupných nabídek na webových stránkách, inzertních portálech a sociálních sítích.
- Pozornost má být zaměřena zejména na nabídky typu „bydlení s péčí“, „seniorské bydlení“, „24hodinová asistence“ či jiné formy, které mohou fakticky naplňovat znaky sociální služby.
- U rizikových subjektů musí být kontroly prováděny opakovaně, zejména pokud po první kontrole dojde pouze formálně ke změně názvu, právního subjektu nebo označení činnosti.
- Při podezření na souběžné neoprávněné poskytování sociálních a zdravotních služeb musí být zajištěna koordinace příslušných kontrolních orgánů.
- Do kontrolního mechanismu je nutné systematicky zapojit také živnostenské úřady, aby prověřily, zda subjekt nepřekračuje rozsah svého živnostenského oprávnění nebo koncese.
- Měl by vzniknout jednotný meziresortní postup pro případy, kdy se u jednoho subjektu prolíná sociální péče, zdravotní péče, ubytování, stravování a živnostenské služby.

**Cílem je zachovat
a zvyšovat povědomí
o sociálních službách
jako o kvalitních
a bezpečných
službách a redukovat
reputační rizika.**

5 Jasně vysvětlit, co je a co není nelegální sociální služba

- MPSV ve spolupráci s kraji musí vytvořit jednotnou metodiku obsahující pozitivní i negativní definiční znaky nelegálního poskytování sociálních služeb.
- Metodika musí být srozumitelná nejen úředníkům a právníkům, ale také seniorům, rodinám, obcím, praktickým lékařům a odborné veřejnosti.
- Na konkrétních příkladech je třeba vysvětlit, jaké činnosti může a nemůže vykonávat asistent sociální péče a kdy individuální pomoc přechází do faktického soustavného poskytování sociální služby.
- Je nutné popsat, kde leží hranice terénních sociálních služeb, jaký je rozdíl mezi běžným či seniorským bydlením a pobytovou sociální službou, jaké jsou možnosti poskytování služeb na základě živnostenských oprávnění i kde se nachází rozhraní mezi sociální a zdravotní službou.
- Součástí metodiky mají být modelové příklady nejčastějších způsobů, jak se obchází zákon, a jednoduchý návod (na bázi odpovědí „ano/ne“), podle kterého lze vyhodnotit podezřelou nabídku.

Metodika musí být srozumitelná nejen úředníkům a právníkům, ale také seniorům, rodinám, obcím, praktickým lékařům a odborné veřejnosti.

6 Zapojení obcí, ORP a praktických lékařů

- Obce, obecní úřady obcí s rozšířenou působností (ORP), praktičtí lékaři, nemocnice a další místní aktéři bývají často mezi prvními, kdo mohou zjistit, že senior nebo jiná zranitelná osoba využívá službu fungující mimo zákonný rámec.
- Je nutné důsledně rozlišovat roli obcí a ORP a poskytovat jim jednoduché metodické vedení pro zjišťování a oznamování podezření na poskytování sociálních služeb bez oprávnění.
- Pro obce a ORP má vzniknout krátký praktický materiál: jak rozpoznat podezřelou službu, na co se zaměřit, komu a jak podezření oznámit a jak postupovat, pokud by okamžité ukončení činnosti mohlo ohrozit klienty.
- Obdobný informační materiál je nutné vytvořit pro praktické lékaře, nemocnice, zdravotní pojišťovny a další zdravotnické pracovníky.
- Pro podávání podnětů má existovat jeden snadno dohledatelný kontaktní bod nebo formulář, který občana automaticky nasměruje na příslušný krajský úřad.

Je nutné důsledně rozlišovat roli obcí a ORP a poskytovat jim jednoduché metodické vedení pro zjišťování a oznamování podezření na poskytování sociálních služeb bez oprávnění.

7 Odborná debata o rozšíření pravomocí a nástrojů státu a krajů

- Je nutné otevřít odbornou diskusi o tom, zda současné pravomoci krajských úřadů umožňují dostatečně rychle a účinně zasáhnout proti subjektu, který prokazatelně poskytuje sociální služby bez oprávnění.
- Diskuse má zahrnout možnost účinného dočasného omezení nebo zákazu konkrétní protiprávní činnosti, a to s odpovídajícími procesními zárukami.
- Je třeba zabránit pokračování ve stejné činnosti pouhou změnou obchodního názvu, právnické osoby nebo formálního označení poskytovaných služeb.
- Je nutné vytvořit zvláštní krizový režim (např. nucenou správu) pro nelegální pobytová zařízení, jejichž okamžité uzavření by mohlo ohrozit život, zdraví nebo základní potřeby klientů; jeho součástí má být zajištění návazné péče a bezpečného přemístění klientů.
- Je vhodné diskutovat o možnosti dočasné krizové správy nebo jiného nástroje, který po nezbytnou dobu umožní zajistit péči klientům, aniž by byl tolerován další nelegální provoz.
- Je třeba prověřit možnosti účinnějšího postupu v případech, kdy je příspěvek na péči prokazatelně využíván k financování nelegálně poskytované služby, včetně případné změny zákona.

- Je vhodné posoudit zvýšení sankcí za opakované neoprávněné poskytování sociálních služeb a jejich účinnější navázání na ekonomický prospěch získaný protiprávní činností.
- Současně je vhodné diskutovat o posílení přímé metodické, koordinační nebo kontrolní role MPSV u závažných, opakovaných či mezikrajských případů.

Je vhodné diskutovat o možnosti dočasné krizové správy nebo jiného nástroje, který po nezbytnou dobu umožní zajistit péči klientům, aniž by byl tolerován další nelegální provoz.

Základní princip

Cílem těchto opatření není omezovat neformální, rodinnou nebo sousedskou péči. Cílem je zabránit tomu, aby byly instituty určené pro neformální pomoc, běžné bydlení nebo živnostenské podnikání zneužívány k soustavnému poskytování sociálních služeb mimo zákonný systém.

Ochrana klienta musí být vždy nadřazena pouze sankci vůči nelegálnímu poskytovateli. Každý zásah proto musí současně řešit, kdo a jak bezprostředně zajistí péči lidem, kteří jsou na nelegálním provozu fakticky závislí.

Právní poznámka

Dokument je koncipován jako poziční a návrhový materiál APSS ČR. Některá opatření lze realizovat důslednějším využitím stávajících pravomocí, jiná by vyžadovala změnu zákona, zejména v oblasti sdílení osobních údajů, zásahových pravomocí, krizové správy nebo nakládání s výplatou příspěvku na péči.

Před legislativním nebo veřejným předložením doporučujeme finální právní revizi konkrétních návrhů a paragrafového řešení.

Ověřeno podle veřejně dostupného právního a metodického stavu k srpnu 2026. Klíčové zdroje: zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů; informace MPSV a Úřadu práce ČR k příspěvku na péči a k odkladu převodu agendy na územní správy sociálního zabezpečení.

